

FLORA DANICA – Verdens Vildeste Stel

*Fra 7. oktober 2022
Kongernes Samling Koldinghus*

En verden af vildskab og overdådig porcelæn åbenbarer sig, når Kongernes Samling for første gang udstiller det originale Flora Danica-stel i Bibliotekssalen på Koldinghus.

Med 1.530 intakte dele er Flora Danica-stellet ikke alene verdens bedst bevarede pragtstel fra 1700-tallet, men uden tvivl også verdens vildeste stel, når det kommer til pragt, myter og dekorationer. Med den nye pragtudstilling om Flora Danica-stellet på Koldinghus bliver det muligt at dykke ned i det storslåede stel og de fascinerende tanker og storpolitiske myter, som stellet gemmer på. Sat i scene på det skrøbelige hvide porcelæn, der med sine talrige steldele og sirlige gengivelser af den vilde danske botanik er en helt central nøgle til forståelsen af oplysningstidens Danmark og som de danske kronjuveler endnu i dag i brug, når Kongehuset skal markere helt særlige begivenheder.

Flora Danicas tilblivelse

I udstillingen "FLORA DANICA – Verdens Vildeste Stel" udfoldes historien om det historiske stels tilblivelse, der hænger uløseligt sammen med bogværket Flora Danica. Verdens mest ambitiøse kortlægningsarbejde af vilde planter, der skulle komme til at strække sig over 122 år og i alt opliste 3.240 vækster i smukke kobberstik og præcise beskrivelser. Netop dette prestigefyldte arbejde, der sigtede på at indsamle viden og skabe nytte af den vilde natur såvel som kaste glans over det enevældige styre, blev omkring 1789 sat til skue på porcelæn. Hvornår denne vilde idé opstod, hvem der forestrede den næste absurde tanke at dekorere porcelæn med vilde planter og til hvem det prægtige service var tænkt, forbliver endnu den dag i dag et mysterium. For vores viden om pragtstellets opståen er lige så begrænset som myterne om stellet er mange.

Vilde rygter og storpolitiske dramaer

Allerede mens stellet blev skabt svirrede rygterne om formålet med pragtservicet dekoreret med de vilde planter. Som en steppebrand bredte rygterne sig rundt i Europa og hurtigt kobles produktionen med det porcelænsbegeistrede russiske kejserinde Katharina den Store. Måske Flora Danica-servicet var tiltænkt netop hende som en diplomatisk gave i en udenrigspolitisk anspændt periode, hvis da ikke stellet med de vilde planter fra en start var tænkt til den danske konges taffelbord som en vild form for politisk nudging til fastholdelse af en ført politik. For lige så storpolitiske dramaer der i perioden for stellet tilblivelse udspillede sig på internationalt plan, ligeså højdramatisk var kampen om kongemagtens politiske kurs i det danske rige, hvor en indædt fejde for og imod reformer fandt sted. Hvordan Flora Danica-stellet placerer sig mellem reformer, diplomati og vilde rygter forbliver endnu i dag en gåde. En gåde som omkring 1789 satte en

helt enestående blomst i form af det unikke stel, hvis lige i størrelse og sælsomme dekorationer ikke før eller siden har set sit lige.

Giftige svampe og avanceret reklame

På samtlige af Flora Danica-stellets mange dele er kobberstikkene fra bogværkets kortlægning sirligt gengivet i skalaen én til én. På terriner, vinkølere og tallerkner vrimler det med andre ord frem med den vilde flora: fra de mest undseelige alger på norske klipper over giftige svampe i danske skove til lange græsser på de holstenske heder.

Mens kobberstikkene let lod sig overføre til stellets store stykker som terriner og fade, måtte porcelænsmalerne udvise stor opfindsomhed for at få andre stik til at passe.

Lange stilke måtte deles, græsplanter lægges ned og blade snos rundt for at få plads til plantedekorationerne på de runde og kurvede asietter, cremekopper og saltkar. Mantraet var akkuratesse frem for alt – og korrekte gengivelser frem for dekorativ skønhed. Stellet er trods sin storslåede volumen og udsøgte pragt således mest af alt en reklame for det bagvedliggende bogværk og så afhængig af netop kortlægningsarbejdet, at stellet ikke alene må ses som et selvstændigt kunstnerisk bedrift fra Den Kongelige Danske Porcelænsfabriks side, men i lige så høj grad et avanceret reklamestunt.

Verdens vildeste stel

Siden den store udstilling om Flora Danica-stellet i 1990 på Christiansborg Slot har det ikke været muligt at få en indgående præsentation af det vilde service, der er næsten lige så mytisk som stellet er omfangsrigt. I den kommende udstilling vil der blive kastet nyt lys over stallets vilde myter samtidig med, at publikum vil kunne komme helt tæt på de særegne dekorationer og brugen af det historiske service, som første gang blev benyttet i 1803 ved Christian 7.s fødselsdagstaffel. Siden er stellet blevet sat på taffelbordet ved helt særlige begivenheder og historiske lejligheder i Kongehuset som senest ved H.M. Dronning Margrethe 2.s regeringsjubilæum i januar 2022. Intet andet dansk service kan bryste sig af så lang en historie og været afsættet for historiske måltider som netop Flora Danica-stellet, der er og bliver verdens vildeste stel – i historie, myter og dekoration!

Udstillingen "FLORA DANICA – Verdens Vildeste Stel" er blevet til med indlån fra Statsinventariet og bidrag fra Royal Copenhagen og Georg Jensen Damask. Udstillingen kan opleves på Koldinghus fra 7. oktober 2022 og vil blive fulgt op af arrangementer og formidlingstiltag, der vil kaste lys over stallets historie, brug og aktualitet.

- Udstillingsåbning: Udstillingen åbner 6.oktober 2022 for pressen og inviterede. Åbningen kan følges live på Koldinghus' Facebookside.

Udstillingen er generøst støttet af

EWII

Claus Sørensens Fond

Kai D Fonden

Udvalgte steldele

Blomsterkurv

Flora Danica-stellet rummer en række blomsterkurve, skabt til at dekorere bordet under de kongelige tafler. Levende blomster på taffelbordet blev i 1700-tallet anset for en uskik, hvorfor blomsterne her er i porcelæn.

Fotograf: Iben Kaufmann, 2016.

Låg

Over låg som her på kasserollerne og under terriner pibler den vilde flora frem på servicets talrige dele. Flora Danica-stellet er ikke alene et vildt skue i sine dekorationer, men også i steldelens funktionalitet. Med 41 forskellige steldele fra fade til æggebægre er Flora Danica-stellet kulminationen på 1700-tallets taffelkultur.

Fotograf: Iben Kaufmann 2021.

Vinkeløre

Til Flora Danica-stellet hører tre forskellige vinkølere – afstemt i form og størrelse efter hvornår de under taflet blev benyttet. Frem til slutningen af 1700-tallet hørte vin og vinglas ikke til på taffelbordet, men var placeret på det tilhørende skænkebord. Herfra hentede tjenerskabet et afkølet glas vin når det ønskedes og bragte det tilbage igen så snart vinen var drukket. De mange vinkølere i Flora Danica-stellet fortæller, at denne skik omkring 1790 blev afløst af vin og glas på bordet som den endnu kendes i dag.

Fotograf: Iben Kaufmann 2021.

Plat-de-menage-sættet

Plat-de-menage-sættet hørte til det faste bordtøj. I de små kander var olie, edikke, sennep og stødt peber som de spisende kunne smagssætte de ønskede retter med. På foden af hver kande står de latinske navne på dekorationernes vilde planter anført sammen med en reference til bogværket.

Fotograf: Iben Kaufmann 2022.

Præsenterfad

Det firkantede præsentefad er dekoreret med almindelig fruebær – *Rubus saxatilis* – der i dag er en sjælden plante i Danmark. Fruebærrets syrlige røde frugt kan benyttes til kompot, gelér eller frugtsaft. Et eksempel på den nytte, som kortlægningsarbejdet gerne skulle udmønte i, nemlig at finde anvendelser af de vilde planter.

Fotograf: Iben Kaufmann 2022.

Bibliotekssalen

Den nuværende indretning af biblioteksalen på Koldinghus matcher på elegant vis Flora Danica-stellets samtid. Inventaret i salen stammer nemlig fra Det Kongelige Biblioteks indretning i 1820'erne, kun to årtier efter stellet blev taget i brug. I 1915-1917 blev biblioteksalen opstillet på Koldinghus efter salen få år før var blevet nedlagt i København.